

היום נלמד בעזרת ה':

שבועות דף כו

למדנו במשנה - רבי ישמעאל אומר וכו':

הגמרא מביאה ברייתא המבארת את מחלוקת רבי עקיבא ורבי ישמעאל האם חייב קרבן רק על שבועה לעתיד או גם לשעבר.

תנו רבנן להרע או להיטיב: נאמר "או נפש כי תשבע לבטא בשפתיים להרע או להיטיב, לכל אֲשֶׁר יבטא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה" מהמילים "להרע או להיטיב" משמע שחייב קרבן דוקא על שבועה שיש בה הרעה (= הנשבע 'לא אוכל') והטבה (= הנשבע 'אוכל'). מניין לומדים שגם השנבע על דברים שאין בהן הרעה והטבה (= כגון הנשבע 'אזרוק אבן לים') חייב קרבן?

והתשובה - מתחילת הפסוק "כי תשבע לבטא בשפתיים" כל מה שתשבע. ועדיין למדנו מכאן רק שבועה להבא כלשון הפסוק "להרע או להיטיב" בעתיד, ומניין גם לנשבע לשעבר ('אכלתי' או 'לא אכלתי')? תשובה - מהמשך הפסוק "לכל אֲשֶׁר יבטא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה" לרבות כל שבועה. זו דעת רבי עקיבא הסובר שחייבים גם על שבועה לשעבר.

רבי ישמעאל אומר: מהמילים "להרע או להיטיב" אכן לומדים שחייב רק על שבועה להבא.

אמר לו רבי עקיבא אם כן יש לדקדק גם מ"להרע או להיטיב" שחייב רק על שבועה בדברים שיש בהם הרעה והטבה, ומניין תלמד שחייב גם בשאר דברים (כגון 'אזרוק אבן לים')? אמר לו רבי ישמעאל - מריבוי הכתוב בהמשך הפסוק "לכל אֲשֶׁר יבטא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה". אמר לו רבי עקיבא - אם הפסוק מרבה שבועה שאין בה הרעה והטבה, הוא גם מרבה שבועה לשעבר. עד כאן הברייתא.

שאלה: שפיר קאמר ליה רבי עקיבא לר' ישמעאל: ומה יענה רבי ישמעאל?

תשובה: א"ר יוחנן: ר' ישמעאל ורבי עקיבא נחלקו האם דורשים את התורה ב'כלל ופרט' או ב'ריבוי ומיעוט'. וזאת על פי מה שקבלו מרבותיהם.

ביאור הענין. כשהתורה כותבת דבר באופן כללי ומרובה, ואחר כך היא כותבת קצת מתוך הכלל והריבוי. יש שני דרכים לדרוש את הפסוקים. יש דרך של 'כלל ופרט' דהיינו שהתורה באה לפרש את הכלל שאמרה בתחילה. ויש דרך של 'ריבוי ומיעוט' דהיינו שהתורה באה רק למעט חלק מהכלל שאמרה בתחילה.

ההבדל בין 'כלל ופרט' ל'ריבוי ומיעוט'. ב'כלל ופרט' - הפרט הוא הפירוש של הכלל ולכן 'אין בכלל אלא מה שבפרט' ולא שום דבר נוסף, ואז כשיש כלל נוסף אחרי הפרט הוא מרבה רק דבר הדומה לפרט. ואילו ב'ריבוי ומיעוט' - המיעוט ממעט רק מה שלא דומה לכלל, ואז כשיש ריבוי נוסף אחרי המיעוט הוא מרבה גם דברים שלא דומים לפרט, חוץ מדבר אחד שרחוק מאד מהפרט. כפי שיתבאר להלן בהרחבה.

מאי ר' עקיבא דדריש ריבוי ומיעוט? דתניא וכו': נאמר לגבי שבועה "או נפש כי תשבע לבטא בשפתיים להרע או להיטיב לכל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה". רבי עקיבא דורש את הפסוק הזה בדרך של 'ריבוי ומיעוט'. צורת לימוד זאת אומרת שכשהתורה סותמת באופן כללי "כי תשבע" מכל סוג של שבועה, אחר כך כשהיא אומרת "להרע או להיטיב" - היא באה למעט את הריבוי של כל השבועות, ומחייבת רק על שבועה לעתיד (כלשון הפסוק). וכשהיא חוזרת ומרבה "לכל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה" היא מרבה את הכל כולל שבועה לשעבר. ובכל אופן נשאר המיעוט שבאמצע הפסוק למעט דבר רחוק מאד, והיינו הנשבע לבטל את המצוה, שהשבועה לא הועילה לו ואינו חייב אם יעבור עליה.

ור' ישמעאל: אבל רבי ישמעאל דורש את הפסוק בדרך של 'כלל ופרט', והוא לא מרבה שבועה לעתיד. כי צורת לימוד זאת אומרת שכשהתורה סותמת באופן כללי "כי תשבע" מכל סוג של שבועה, ואחר כך מפרטת "להרע או להיטיב" - הפרט הוא פירוש של הכלל, ולכן אי אפשר לדמות לפרט דברים נוספים, אלא רק שבועה לעתיד באופן של הרעה והטבה. וכשאחר כך התורה חוזרת וכוללת "לכל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה" - היא באה לרבות רק דברים הדומים לפרט, דהיינו שבועה לעתיד בדברים שאין בהם הרעה והטבה. אבל לא שבועה לעבר שאינה דומה לפרט. (במילים אחרות, 'הכלל' מועיל לרבות אפילו דברים שאין בהם הרעה והטבה וזוקא להבא, ו'הפרט' מועיל למעט לשעבר אפילו בדברים שיש בהם הרעה והטבה).

קושיא: איפוך אנא? מדוע לא נאמר להפך? שהכלל האחרון מרבה לשעבר (באופן של להרע ולהטיב), והפרט ממעט דברים שאין בהם הרעה והטבה (אפילו לעתיד). **תירוץ:** א"ר יצחק: הכלל מרבה כעין הפרט. הפרט הוא "להרע או להיטיב" שזו שבועה שעובר עליה משום "לא יחל דברו" דהיינו שבועה לעתיד שאסור לו להפר את דיבורו. ואנו ממעטים שבועה לשעבר שלא עוברים עליה משום "לא יחל דברו", אלא משום "לא תשקרו" (דהיינו בזמן שתשבעו אל תעשו זאת לשקר).

רב יצחק בר אבין מתרץ: בפסוק הנ"ל נאמר "או נפש כי תשבע לבטא בשפתיים", דוקא שבועה הקודמת למעשה (הנקרא בפסוק 'ביטוי'), והיינו 'שבועה לעתיד' שנשבע על מה שיעשה בעתיד. אבל לא מעשה הקודם לשבועה, דהיינו 'שבועה לשעבר' שנשבע על מה שכבר עשה בעבר.

*

תנו רבנן האדם בשבועה וכו': נאמר בפסוק הנ"ל המדבר על חיוב קרבן לעובר על שבועתו "לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו". ודורשים מכאן שלושה דברים. א. "האדם בשבעה". שהוא יהיה 'אדם' בזמן השבועה, ולא 'אנוס'. דהיינו שהוא נשבע על העבר והיה בטוח שהוא נשבע באמת. ב. "ונעלם". דוקא הנשבע בשוגג חייב קרבן, ולא במזיד. ג. "ממנו". הוא חייב קרבן באופן שנתעלמה ממנו שבועה ולא שנתעלם החפץ. כגון הנשבע 'שלא לאכול פת חטים' יש כאן שני חלקים, א. החלק של השבועה עצמה דהיינו 'לא לאכול'. ב. והחפץ שעליו הוא נשבע דהיינו 'פת חטים'. העובר על שבועתו בשוגג חייב קרבן אם שכח את השבועה, אבל לא אם שכח את החפץ. ויתבאר להלן בגמרא.

אמר מר: הגמרא חוזרת לדברי הברייתא ומבארת אותה.

נאמר בברייתא - 'האדם בשבועה פרט לאנוס'.

שאלה: היכי דמי? **תשובה:** כדרב כהנא ורב אסי: כשהם היו קמים מהלימוד עם רב, כל אחד מהם היה נשבע שכך אמר רב. וכשהם באו לפני רב בחזרה, הוא אמר להם שאמר כמו אחד מהם. שאל השני את רב - האם נשבעתי בשקר? אמר לו רב - לא, כי הלב שלך אנס אותך. כלומר היית בטוח שאתה נשבע באמת.

נאמר בברייתא - ונעלם ממנו שנתעלם ממנו שבועה וכו'.

מחכו עליה במערבא: צחקו על זה בארץ ישראל. כי בשלמא יתכן מצב של 'העלם שבועה בלא חפץ'. כגון שאמר 'שבועה שלא אוכל פת חטים', ולאחר מכן אכל פת

חִיטִים כִּי הוּא שִׁכַח וְחָשַׁב שֶׁנִּשְׁבַּע 'שְׂאוּכַל' פֶּת חִיטִין'. דֵּהִינּוּ הוּא שִׁכַח אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲבָל לֹא אֶת הַחֶפֶץ שֶׁעָלָיו נִשְׁבַּע.

אֵלֶּא חֶפֶץ בְּלֹא שְׁבוּעָה הֵיכִי דְמִי? אֲבָל אִיךָ יִתְכַן 'הֶעֱלַם חֶפֶץ בְּלֹא שְׁבוּעָה'? כִּגוֹן שֶׁאִמְרָ 'שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל פֶּת חִטִין' וְלִקַּח פֶּת חִיטִים וְטַעַה וְחָשַׁב שֶׁהִיא פֶּת שְׁעוּרִים. כֵּאֵן הוּא זָכַר אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲבָל שִׁכַח אֶת הַחֶפֶץ שֶׁעָלָיו נִשְׁבַּע. אַךְ אִין זֶה נִכּוֹן. כִּי מִכּוִיִן שֶׁהוּא שִׁכַח אֶת הַחֶפֶץ מִמִּילָא זֶה נִחְשָׁב שֶׁהוּא שִׁכַח אֶת כָּל הַשְּׁבוּעָה, וְאִם כֵּן זֶהוּ 'הֶעֱלַם שְׁבוּעָה'.

אֵלֶּא אִמְרָ רַבִּי אֲלַעְזָר דָּא וְדָא אַחַת הִיא: אֵלֶּא אוֹמְרָ רַבִּי אֲלַעְזָר שְׁאִין זֶה נִכּוֹן. וּבִאֲמַת אִין מִצַּב שֶׁל הֶעֱלַם חֶפֶץ בְּלִי הֶעֱלַם שְׁבוּעָה.

מִתְקִיף לֵה רַב יוֹסֵף: מִדּוּעַ לֹא יִתְכַן מִצַּב כִּזְהָ? הֲרִי אִם הוּא נִשְׁבַּע 'שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל פֶּת חִטִין', וְהוֹשִׁיט יָדוֹ לְסַל לִקְחַת פֶּת שְׁעוּרִים וּבִטְעוֹת עֲלֵתָה בִידוֹ פֶּת חִטִין, וְהוּא סָבוּר שֶׁהִיא שְׁעוּרִים וְאֲכַל אוֹתָהּ. כֵּאֵן הוּא זָכַר אֶת הַשְּׁבוּעָה אֲבָל נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ הַחֶפֶץ שְׁאוֹתוֹ הוּא אוֹכַל.

אֲבִי דוּחָה: הֲרִי אַתָּה מַחִיִּב אוֹתוֹ קֶרְבַּן עַל שֶׁאֲכַל אֶת הַפֶּת שֶׁלִּקַּח מֵהַסֵּל. וּמִכּוִיִן שֶׁהוּא חָשַׁב שֶׁעַל זֶה הוּא לֹא נִשְׁבַּע (כִּי חָשַׁב שֶׁהִיא פֶּת שְׁעוּרִים), אִם כֵּן זֶהוּ הֶעֱלַם שְׁבוּעָה.

לִישָׁנָא אַחְרִינָא וְכו': נּוֹסַח אַחַר בִּתְשׁוּבָתוֹ שֶׁל אֲבִי לֶרַב יוֹסֵף.

וְרַב יוֹסֵף אִמְרָ לָךְ: הֲרִי אִם הִיוּ אוֹמְרִים לוֹ שִׁזּוּ פֶּת חִיטִים, הוּא לֹא הִיָּה אוֹכַל אוֹתָהּ. אִם כֵּן זֶהוּ הֶעֱלַם חֶפֶץ וְלֹא הֶעֱלַם שְׁבוּעָה.

בַּעַא מִינִיהּ רַבָּא מֵרַב נַחֲמָן - הֶעֱלַם זֶה וְזֶה בִידוֹ מֵהוּ: מֵהַ דִּין אִם יֵשׁ לוֹ גַּם הֶעֱלַם שְׁבוּעָה וְגַם הֶעֱלַם חֶפֶץ, הֲאִם חִיִּב קֶרְבַּן? דֵּהִינּוּ הוּא נִשְׁבַּע 'שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל פֶּת חִיטִים' וְשִׁכַח וְחָשַׁב שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁכֵּן יֵאָכַל, וְגַם הוּא לִקַּח פֶּת מֵהַסֵּל וְחָשַׁב שֶׁהִיא שְׁעוּרִים וּבִאֲמַת הִיא הִיתָה חִיטִים.

אִמְרָ לִיהּ - הֲרִי הֶעֱלַם שְׁבוּעָה בִידוֹ וְחִיִּב. קוּשִׁיא: אֲדַרְבְּנָה! הֲרִי הֶעֱלַם חֶפֶץ בִּידוֹ, וּפְטוּר.

אִמְרָ רַב אִשִּׁי: נִבְדּוּק. אִם אִמְרוּ לוֹ 'נִשְׁבַּעְתָּ שְׁלֹא תֹאכַל' וְהוּא הִפְסִיק לֵאכּוֹל, מִתְבָּרַר שֶׁהִיָּה לוֹ 'הֶעֱלַם שְׁבוּעָה' וְהוּא חִיִּב קֶרְבַּן. אֲבָל אִם אִמְרוּ לוֹ 'זוֹ פֶּת חִיטִין' וְהוּא הִפְסִיק לֵאכּוֹל, מִתְבָּרַר שֶׁהִיָּה לוֹ 'הֶעֱלַם חֶפֶץ' וְהוּא פְטוּר מִקֶּרְבַּן.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אין ראייה מהבדיקה הזו. יתכן שהוא שכח את שני הדברים, גם את השבועה שלא לאכול וגם את החפץ. וכשאמרו לו שנשבע שהוא לא יאכל, מדוע הוא הפסיק? בגלל שהוא חשב לעצמו מדוע הזכירו לי את זה? ואז הוא נזכר שהוא אוכל פת חיטים. וכן כשאמרו לו שזו פת חיטים הוא חשב לעצמו מדוע אמרו לי את זה? ואז נזכר שהוא נשבע לא לאכול אותה. ואם כן עדיין שני הדברים נעלמו ממנו. ולכן אין הבדל מה אמרו לו, ובשניהם פטור.

*

למדנו בכרייתא לעיל שהנשבע לשעבר בטעות הרי הוא נחשב לאנוס ופטור.

בעא מיניה רבא מרב נחמן: איך תיתכן שגגת שבועת ביטוי לשעבר שהוא חייב עליה קרבן? והרי אם הוא יודע בשעת השבועה שהוא נשבע לשקר, א"כ הוא מזיד ופטור מקרבן, שנאמר **"וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ"** דהיינו שחייב רק על שוגג (אמנם שבועה להבא תיתכן בשוגג, שכשהוא נשבע היתה דעתו מיושבת עליו ואח"כ נעלמה ממנו השבועה, ואינו נחשב לאנוס אלא לשוגג וחייב קרבן), ואם הוא לא ידע שהוא נשבע לשקר א"כ הוא אנוס ופטור.

א"ל: ענה לו רב נחמן – הדבר יתכן במקרה שהוא אומר 'אני יודע ששבועה זו שאני נשבע עליה לשקר אסורה, אבל איני יודע האם חייבים עליה קרבן או לא', וכיון שהוא לא יודע שהוא חייב קרבן לכן הוא נחשב לשוגג וחייב קרבן חטאת.

כמאן, כמונבז דאמר שגגת קרבן שמה שגגה: כלומר לכאורה דברי רב נחמן נאמרו רק לדעת מונבז (במס' שבת) הסובר ששגגת קרבן נחשבת לשגגה, אבל לדעת חכמים שנחלקו עליו אין זה נחשב לשגגה. [מונבז וחכמים נחלקו במס' שבת מה הדין בעושה עבירה במזיד אבל שכח שהיא עבירה שחייבים על שגגתה קרבן חטאת, האם הוא נחשב לשוגג או לא, לדעת מונבז הוא נחשב לשוגג].

אפילו תימא רבנן: באמת אפשר להעמיד את דברי רב נחמן גם לשיטת חכמים החולקים על מונבז, לפי שהם נחלקו על מונבז רק בשאר עבירות שבתורה שדינם כרת במזיד, שאין בהם חידוש שחייב על שגגתם חטאת, אבל כאן בשבועת ביטוי שזהו חידוש שחייבים עליה קרבן, כיון שלא מצאנו בכל התורה כולה שחייבים קרבן על לאו שאין בו כרת, שהרי למדנו מעבודה זרה שחייבים קרבן רק על עבירה שעשה אותה בשוגג וחייבים עליה כרת במזיד, ואילו כאן בשבועת ביטוי מביא קרבן אפילו שאין בזה כרת במזיד, ולכן בזה אפילו חכמים מודים ששגגת קרבן נחשבת לשגגה.

*

בעא מיניה רבינא מרבא: מי שנשבע על כיכר שלא יאכל אותה, והוא במצב של סכנה (= כגון שהוא מורעב ואין לו מה לאכול), ושכח שנשבע ואכלה, האם חייב קרבן או לא?

מסתכן? לישרי ליה מר! ענה לו רבא – אם הוא במצב של סכנה תתיר לו לאכול! וכיון שאם הוא היה בא לשאול אותנו היינו מתירים לו לאוכלה לכתחילה, לכן כשהוא אכלה בהעלם שבועה (=ששכח שנשבע) אין זה נחשב שהוא עבר על שבועתו ופטור.

אלא מצטער ואכלה בשגגת שבועה מאי: אמר לו רבינא – אלא השאלה היא מה הדין במקרה שהוא מצטער מחמת הרעב, וגם אם הוא היה זוכר שנשבע שלא לאוכלה הוא היה אוכלה, אבל הוא אכלה בשוגג כיון שנעלמה ממנו השבועה, האם חייב קרבן או לא?

א"ל: ענה לו רבא – למדנו בכרייתא: מי ש'שָׁב מִיִּדְעָתוֹ', דהיינו שאם הוא היה יודע שאסור לו לעשות את העבירה הוא היה נָשָׁב ולא עושה את העבירה מחמת הידיעה, הוא מביא קרבן על שגגתו. אבל מי ש'לא שב מִיִּדְעָתוֹ', דהיינו שבכל מקרה הוא היה עושה את העבירה, אינו מביא קרבן על שגגתו, וא"כ גם זה אינו שב מִיִּדְעָתוֹ, כיון שבכל מקרה היה אוכל את הכיכר מחמת צערו, וא"כ פטור מקרבן.

*

אמר שמואל: מי שהחליט בליבו להישבע, צריך להוציא בשפתיו את השבועה, ואם לא הוציאה בשפתיו אינה שבועה, שנאמר "אוּ נָפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבִטָּא בְּשִׁפְתַיִם".

קושיא: **מיתיבי:** למדנו בכרייתא – "בשפתיים" (= "לְבִטָּא בְּשִׁפְתַיִם") ולא בלב, ומניין שאם גמר בליבו להישבע שהשבועה חלה? תלמוד לומר "לְכָל אֲנָשׁ יִבְטֹא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה" שהשבועה חלה גם אם גמר בליבו. ע"כ הכרייתא. ומכאן קשה על שמואל שאמר שצריך להוציא בשפתיו את השבועה.

לפני שהגמ' מתרצת את שמואל, היא מקשה על הכרייתא:

קושיא: **הא גופה קשיא:** דברי הכרייתא קשים להבנה, שבהתחלה היא אומרת שצריך להישבע בשפתיים ולא בלב, ואח"כ היא אומרת שגם אם גמר בליבו השבועה חלה.

תירוץ: אמר רב ששת הא לא קשיא, הכי קאמר, "בשפתים" ולא שגמר בלבו להוציא בשפתיו ולא הוציא: כך כוונת הברייתא - רק אם נשבע "בשפתים" חייב, ולא אם גמר בליבו להוציא בשפתיו ולבסוף לא הוציא (- שכיון שגמר בליבו להוציא בשפתיו ולא הוציא, אין השבועה חלה, כיון שהתכוון שהשבועה תחול רק לאחר שיוציאה בשפתיו). **גמר בלבו סתם מנין?** כלומר מנין שאם גמר להישבע רק בליבו ולא להוציא בשפתיו שהשבועה חלה? תלמוד לומר "לכל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה".

עד כאן ביאור דברי הברייתא. כעת חוזרים לקושיא על שמואל:

אלא לשמואל קשיא: שמהברייתא רואים שאם גמר בליבו להישבע השבועה חלה, ושלא כדברי שמואל.

תירוץ: אמר רב ששת, **תריץ ואימא הכי:** תתרץ את שמואל ותאמר שכך כוונת הברייתא: רק "בשפתים" חייב, ולא אם גמר בליבו להוציא בשפתיו 'פת חיסים' ובטעות אמר 'פת שעורים' שאז השבועה לא חלה. ומנין שאם גמר בליבו להוציא בשפתיו 'פת חיסים' ואמר בטעות 'פת' סתם שהשבועה חלה? תלמוד לומר "לכל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם".

קושיא נוספת על שמואל: **מיתיבי:** למדנו בברייתא - נאמר לגבי הנודר להביא קרבן "מוצא שפתיך תשמר ועשית כְּאֲשֶׁר נִדְרַתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ...". ומכאן אנו לומדים שחייב לקיים את נדרו שהוציא בשפתיו, מנין שאם גמר בליבו להביא קרבן שהוא חייב לקיים זאת? תלמוד לומר (לגבי נדבת המשכן) "כֹּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח וְנִזָּם...". ומכאן שגם אם גמר בליבו חייב להביא. ע"כ הברייתא. וא"כ קשה לשמואל שאמר שצריך להוציא בשפתיו את השבועה.

תירוץ: **שאי התם:** שם הדבר שונה כיון שנאמר שם במפורש "כֹּל נְדִיב לֵב", אבל לגבי שבועה לא נאמר שהיא חלה במחשבה.

שאלה: **וניגמר מינה:** שנלמד מנדבת המשכן, שכשם ששם חייב אם גמר בליבו כך לגבי שבועה חייב אם גמר בליבו.

תשובה: **משום דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד,** וכל שני כתובין **הבאין כאחד אין מלמדין:** נדבת המשכן היא 'תרומה', ונאמר בה "כֹּל נְדִיב לֵב", ולגבי קדשים נאמר (בספר דברי הימים) "וַיָּבִיאוּ הַקְּהָל זָבָחִים וְתוֹדוֹת וְכָל נְדִיב לֵב עלות", נמצא שיש שני פסוקים המלמדים אותנו שתרומה וקדשים חלים גם אם

גמר בליבו, והכלל הוא ששני כתובים הבאים כאחד (= שני פסוקים שמלמדים דין אחד) לא מלמדים לשאר המקומות, וא"כ אי אפשר ללמוד מהם שגם שבועה חלה אם גמר בליבו.

קושיא: הניחא למ"ד אין מלמדין, אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר? כלומר תשובה זו טובה רק לסובר שאינם מלמדים, אבל לסובר שהם כן מלמדים חזרה השאלה מדוע לא נלמד מהם שגם שבועה חלה אם גמר בליבו.

תירוץ: הוו חולין וקדשים, וחולין מקדשים לא גמרינן: שבועה היא 'חולין', ושני הפסוקים הנ"ל הם ענייני הקדש, והכלל הוא שחולין לא לומד מהקדש.

*